

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. швед. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5-00 зол.
Чвертьрічно 15-00 „
Піврічно 30-00 „
Річно 60-00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар,
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зол., Німеччині 7-50 зол.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехослова-
ччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Бол-
гарії 7-50 зол., Австрії 7-50 зол.,
Зінна адреса 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Німеччина на роздоріжжю.

Женева, дня 16. серпня 1933.

Коли деякі французькі часописи твердять, що сучасний психічний стан німецького народу такий, як перед вибухом світової війни, то це твердження — очевидно — неслухняне. Але таки треба признати, що німці все ще не зробили всіх належних висновків з вислідів світової війни та її воєнних подій.

Те, чого не можна було досягти впродовж світової війни, не можна очевидно досягнути тепер; світова криза загострила до крайньої міри боротьбу за стан посідання кожної держави, і кожне піднесення старих вимог Німеччині відновляє автоматично фронт її колишніх противників. Пакт чотирьох держав утворено не для нового поділу світових вартостей, якими володіють великі держави, але для придання нових вартостей.

Історичною трагедією Німеччини було те, що вона об'єдналась та з'явилась на світовій арені поруч з іншими великими державами запізно, коли колонії, ринки а навіть впливи поза межами Європи були вже поділені. Наслідком цього відносно надвисли німецького населення замість заселювати національною масою заморські краї на взірць англійців, розпливались в англосаксонським морі Сполучених Держав Америки.

Знаменний факт, що як німецьке населення прибалтійських провінцій так і німецькі колонії на Україні та на Волзі протягом двох соток років не втратили свого національного характеру. Здавалось би, що сам цей факт мусів би дати рішучу перевагу німецькій експансії на схід та спонукувати Німеччину постійно до розбиття царської Росії. Але в дійсності було щось зовсім інше. Не зважаючи на довголітній французько-російський союз Німеччина фактично ніколи не могла увільнитися від бімарківського московіфільства. Ще перед самим вибухом війни в Німеччині були кола, які вірили в можливість німецько-московської кооперації в межах Росії та на міжнароднім терені.

Старано підготований напад Росії на Австро-Угорщину зруйнував на якийсь час всі німецькі ілюзії щодо східних сусідів. Але не можна сказати, що німці були дійсно свідомі того великого історичного завдання, яке виконала їх батьківщина нанісши у війні погром Росії. І справді, колиб Німеччина впала не виконавши цього завдання, Європа мусила би пережити війну між Росією та Англією за Царгород і шляхи до Індії. Але невідчужність є заплатою світа — говорять німці, і мають слушність. Зате наскрізь фальшивим висновком було забувати на історичне завдання Німеччини, доконувати Репанцію та фаворизувати впродовж 15-ти літ більшовиків на шкоду власну та цілого світу.

Безмежний зріст московського комунізму в Німеччині нагадав німцям знову в дуже дошкульний спосіб про їх історичне завдання. Але й Європа не зрозуміла знову, яку велику прибутку зробила ім Німеччина зруйнувавши в своїх межах авангард Москви. Чи зрозуміли самі німці значіння боротьби з комунізмом, це важко покищо ствердити. У всякім разі намагання деяких чинників посеред самої національно-соціалістичної партії удержати добрі взаємини з Москвою, нищучи її посланців в межах Німеччини, вказують на те, що цілковитого зрозуміння цієї московського більшовизму в Німеччині не нема. Отже й не дивини, що зруйнувавши комуністичну партію, німцям не пощастило відшукати самого комунізму. Зрубані голови блудно впросяють негатию знову, бо серце і катів потягнє поза межамі Німеччини, а того воно, яким можна булоб припалити зрубані шиї, в Німеччині нема.

Стихийний рух національного соціалізму був потрібний для зруйнування комунізму; інші німецькі партії зруйновано за те, що вони не спромоглися дати собі раду з цією московською небезпечкою; але для тих великих творчих завдань, які стоять перед Німеччиною, національний соціалізм мусить сполучити перемоги самого

себе і свій біг скермувати в цілком певно означене річниця.

Почуття сили, природне у молодого руху, що здобув максимум можливостей свого повного розвитку, робить для Німеччини ще більш небезпечною ніж для інших держав оману, що вона вже перемогла чи може перемогти світову кризу у власних межах. Цю оману скріплює в Німеччині і та обставина, що пощастило зменшити кількість безробітних. Чи це зменшення безробіття лише тимчасове чи тріве, про це може сказати лише найближча майбутність, але вже само обчислення національного майна як в Німеччині так і в Америці моглоб яскраво доказати, що згодом зменшення безробіття є нічим іншим, як пересічним зменшенням видатності праці, отже лише більш справедливим поділом злиднів.

Ця ілюзія в зв'язку зі стихійним характером національно-соціалістичного руху причиноюється в значній мірі до того, що в Німеччині вважають зовнішню політику люксом, на який не варто витрачати часу і сили. По правді німці провадять внутрішню німецьку політику на міжнароднім терені, вже не в межах німецької держави, а в межах німецької нації, без огляду на державні кордони. Звідси походять останні конфлікти з усіма державами з німецьким населенням, а до них належать мало не всі сусіди Німеччини.

Конфлікти ці не поважні самі по собі, а проте небезпечні для Німеччини тому, що їх незвичайно зручно використовують всі противники Німеччини, а в першій мірі більшовики (яскравий приклад: наближення СРСР до Франції і Польщі). Таким чином повстає остількиж парадоксальне як і фатальне для Німеччини явище, що тойже самий німецький національний рух, який нищить московський комунізм в межах Німеччини, вийшовши поза ці межі підтримує більшовизм в його московським центрі, а посередньо знов-же і в самій Німеччині. Явище це для Німеччини небезпечне тим більше, що воно відбувається тепер, коли йде процес устійнення

відносин між великими державами та поділу між ними сфери світових впливів. Не є виключена можливість, що Німеччина, яка зруйнувала стару Росію та завдала рішучий удар московському більшовизмові в Європі, буде ізольована й фактично виключена від найважливіших рішень на сході Європи, які вона підготувала своєю боротьбою проти Москви. Можливо, що від наближення найближчих кроків Німеччині буде залежати її великодержавне становище в світі.

Зусилля німецького проводу об'єднати в спільній акції всі сили німецької нації без огляду на державні кордони, можуть бути зрозумілі. Але ці зусилля не знаходять серед усіх німців поза Німеччиною захопленого відгуку, прикладом цього є навіть чисто німецька Австрія, яка билась у війні поруч з Німеччиною. Перемога національного соціалізму в Німеччині була викликана комуністичною небезпечкою та деякими іншими обставинами, яких поза межами Німеччини нема. Отже не дивини, що перемога національного соціалізму обмежується покищо до границь самої Німеччини.

На частини нації поза межами держави можна впливати лише великими діями історичного значіння, діями з обсягу не внутрішньої, а зовнішньої політики. Німці поза межами Німеччини може захопити її велике, національне історичне завдання, завдання пробити шлях для господарського розвитку Німеччини, а подекуди і цілої Європи на схід, відкинувши більшовиків у належні їм етнографічні межі Московщини, де більшовизм є її внутрішньою справою.

Без усунення більшовиків з московських країв привернути лад, спокій та певність в найближчій часі на сході Європи та в цілій Азії неможливо, а без цього неможливе й успішне доборення світової кризи. Але чи стане Німеччина займатися реалізацією цього великого плану, чи полишить це зробити іншим великим державам, займаючись дрібнішими і тому безнадійними справами в Європі, сказати тепер досить важко. Німеччина стоїть тепер на роздоріжжі і невідомо, яким шляхом вона попрямує.

М. Данько.

Міжнародний Зїзд Істориків у Варшаві.

Варшава 22. VIII. 1933.

Варшава роїться нині від учених цілого світа, бо вже від суботи почався тут Конгрес Федерції Істориків Східної Європи, що тривав два дні — 19. і 20. серпня, а в понеділок 21. VIII. відкрито VIII. Міжнародний Зїзд Істориків, що триває до понеділка 28. серпня.

В обох Конгресах українських істориків репрезентує тільки Галичина та еміграція в чехословацькій республіці; натомість українська еміграція в Польщі, що гуртується біля Українського Наук. Інституту у Варшаві, не проявила ніякого зацікавлення тою справою. З Радянської України не пустили нікого.

В Федерції Істориків Східної Європи взяв участь від львівського НТШ проф. М. Кордуба і М. Чубатий, від Національного Музею дир. Сьвеніцький. В першому дні Зїзду засідали комісії Федерції, у другім були пленарні засідання організації та науки. При виборі до нової управи Федерції головою обрано проф. Біалля (чех); від українців увійшов туди проф. Кордуба. Пленарний збір для наукових справ був присвячений науковим рефератам, яких було 3. Найбільш важливі справи порушував реферат проф. Ходзинського з Познаня „Унія і Православ'я в Польщі“. Цілу низку позначкових поглядів референта збирав проф. Чубатий. Дир. Сьвеніцький реферував про українських істориків над задуманню Федерацією словарем словянських старинностей.

В понеділок в год. 11.30 відкрито VII. Міжнародний Зїзд Істориків в аалі паризької політехніки у присутності президента держави, уряд. діяльностей конгресу та понад ти-

сячкю істориків з цілого світа. Із заграничних націй найчисленніше заступлена Франція та Румунія, менше Німеччина, Англія, Італія та Чехословацьчина. Заповіджений приїзд 15-членної більшовицької делегації під проводом Луначарського та Бухаріна обмежився до того, що прибуло 5 істориків-більшовиків (проф. Державин, Волгин, Лугін, Панкратова та Гурін). Всі вони москалі, останній територіально з Білорусії (Мінська). З України не пустили нікого (навіть з території України). Зате численніша російська еміграція, розкинена по цілому світі. Між іншими є тут знала історична повага Ростовеца, проф. унів. Yale в New-Haven в Америці.

Українську історичну науку на VII. Міжнароднім Конгресі репрезентує 6 делегатів з Галичини: проф. М. Кордуба, дир. І. Сьвеніцький, проф. М. Чубатий, дир. Яр. Пастернак, о. Сару-тець ЧСВВ, та др. Зубик. З Чехословацьчини приїшли проф. Д. Дорошевич та Валім Шербацький. Разом отже в Конгресі бере участь 8 українців — з 6 рефератами (всі галичани). Проф. Кордуба, читає реферат: „Die Entstehung der ukrainischen Nation“, дир. Сьвеніцький „Les influences orientales dans le developpement de l'art ukrainien du XV-e au XVII. siècle“, проф. Чубатий: „Gegenstand der Geschichte der ukrainischen Rechte“, дир. Пастернак: „Oestli-

УКРАЇНЦІ!

КУПУЙТЕ ТОВАР ТІЛЬКИ У ФІРМАХ,
ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІЙ
ПРЕСІ.

che Peripherien der Aunjetitzer Kultur", O. Skryteny: „Un demi-siècle l'histoire de l'Ordre de St. Basil", д-р Зубик: „Die wirtschaftliche Struktur des Dorfes in Galizien um die Wende des 18. und 19. Jahrhunderts". Конгрес працює, поділений на 15 секцій та цілу низку спеціальних комісій. Пова науковою частиною польський уряд та установа подбали про цілу низку прийнятих та

прогулянок майже на кожний день. В передодні відкриття Конгресу приймало гостей „Polskie Tow. Historyczne", в понеділок прем'єр міністрів, віаторок президент Варшави, на суботу заповіджений ранок у президента на замку. Конгрес кінчиться офіційно в неділю. Після того учасники переїзять до Кракова, де остаточно в понеділок Конгрес розважеться.

пої" книжки"). Дві статті в гостро протестній вишці: „Після отримання Скарпини" і „Два роки на про ситуації на Україні" (цей останній передрукували онові п. н. „Статистичний збірник", як документ жаху). Числа „Української нагробної хрести" XVIII ст. в околицях української релігійної (іконографії) на Полтавині в 1764 р.).

З польської преси.

„Польсько-український Бюлетень" у новому одязі.

Варшавський „Польсько-Український Бюлетень", який появлявся спершу як місячний журнал у книжковому форматі, від половини червня ц. р. виходить як тижневик. Появляється дуже правильно, так, що досі маємо вже 10 чисел (зшитків) того журналу в його новому одязі. Бо він змінив не лише свій характер періодики і зовнішній вигляд, але й подекуди й уклад і добір матеріалу.

І так на підставі дотеперішніх 10-ти чисел можна ствердити, що передовсім цей журнал став багатим „лексичним", приступнішим і може різноріднішим. Можливо, що вплинули на це у великій мірі ілюстрації — інколи дуже гарні (напр. знімки зі свята У. М. Х., пам'ятник І. Франка, портрети, репродукції графік і т. ін.). Більше місце редакція присвячує літературі — головне перекладам віршів, а чого треба підкреслити чудові переклади Богдана Лелкого (Тичина, „Кодомийки", народні пісні і ін.). Широко розбудована хроніка українського життя в У. С. Р. Р., Польщі та в інших країнах. Зате менше політичних статей і короткі вони. Можливо, що журнал став через те живішим, але з другого боку ослабнув дещо свій характер політичного журналу, присвяченого українській нац.-політ. діяльності та актуальним болячкам українського дня. Маємо теж враження, що розвиток останніх подій (польсько-російське наближення включно з маніфестаціями а-ля виступа Радика у Варшаві) спутали трохи свободу редакції, дарма, що основний тон журналу — протиросійський і протипольський залишився надалі. Найповажніший заклад, який можна зробити редакції, то поміщення статей на ту саму тему інколи дуже різнорідного підходу. Дискусійний принцип журналу наносить тут шкоду виразному обличчю журналу. Нпр. така стаття, як „Об'єктивні міркування" п. Палевського у 15 ч. „Бюлетеню", де поруч з тим, що „не вільно нам заперечувати ніяких прав того (українського) народу до цілком свободного висловлювання себе в кожній ділянці

життя" є одночасно спроба перепачкувати рекламну для БВ (випи, після досвіду з групою БВ Певного!) — така стаття мусить препогано врахувати читача і зокрема насторожувати читача українського. Така стаття свариється з цілим рядом інших поважних статей і польських і українських авторів і обнижує повагу журналу.

Річ ясна, що повною мірою ініціатором є більшовицькі брехлі, наче би „Бюлетень" видавало... „УНДО" на спілку з польськими урядовими колами (такий ідіотизм ми вичитали в нью-йоркських „Українських Робітничих Вістях" з 5. серпня 1933). Осянування „Польсько-Українського Т-ва" у Варшаві, яке перейняло на себе видавництва „Бюлетеню", відбулося абсолютно без ніякої участі українців, а не то УНДО, і ініціатор українців не належить. Це цілком польська організація і польське видавництво, а співпрацюють у журналі деякі українські журналісти для цілей об'єктивної інформації польського громадянства про українські справи, користуючись, завдяки пристойному ставовищу редакції журналу, з права вислову, якого не дають інші польські часописи.

В останньому 16-ому числі з 20. ц. м. маємо на вступі статтю п. Бончовського, в якій він дуже влучно підкреслює, давно відоме явище, що не лише поляки в корінно-польських землях, але і в Галичині відзначаються подиву гідною ігноранцією українських справ, української історії, культури, літератури, політ. думки і т. д. Наводить при цьому дуже цікаві паралелі, як поляки, мешканці Кракова, мало знають краківські музейні пам'ятки, як колянія польська у Харбіні не має поняття про Китай і як інтелігенція польська мінімальних відомостей не має про жидів. Описав читачам там гостру критику розпорядження міністерства освіти, що поручав до шкільних бібліотек українськежурнальну книжку „Дзвін Львова" Закшевської, в якій кишить від грубих фальшив і фанатичної ненависті українців (Богдан Славянський: „На маргінесі „патріотич-

жень під адресою тої чи іншої статті" — тим джерелом інформації з українського життя і кожного поляка, що поважно хоче трактувати проблему трактувати, матеріал із того журналу мусить спонукати до ревізії неодиного свого погляду і до застанови над неодноразовою для нього неіснуючою або „розв'язаною" проблемою „Бюлетеню" є теж нині єдиною ознакою серед інших польських преси, по котрій нестерпно виступає русофільські вітри.

Творення збірних громад у практиці.

Одною з великих сільських громад у Галичині є гірська громада Міаун Старої (вона цілком термінової зовсім „Міаун Старої" як і сусідня німецька колянія „Міаун Старої" однак стара місцева назва тих громад у Галичині і так її кличуть усі місцеві та домішні селяни), в долині повіті, що тягнеться від канадців кількометрів понад річку Міаун, в притоку Свічі аж по границі Сеченова, що лежить на галицько-чесько-словачкому кордоні. Про величину Міаун Старої говорять скам'янілі фраз населення — п'ять тисяч душ, — що в горітх жидів і жидівку поляків є з цією українська. Громадська рада і громадська нерухоме майно в пасовиськах і лісах тепер оціночної вартості 1,176.109 зол., на яку дається 828 га 53 а 49 м. або 1453 і пів морги пасовиська та 736 га 25 а 62 м. себто 1291 і пів морга ліса. Разом поверхня нерухомого громадського майна в пасовиськах і лісах вносить 1144 а 79 а 11 м. або кругом 2745 морги, як значено, вартості 1,176.109 зол.

І про велику громаду з дуже значним галицьким відношенням громадським майном державна адміністрація хоче побачити дозволу на самої самостійності з нагоди творення збірних громад (волостей-гмін) на основі нового сільського права закону. В долині повіті є польсько-жидівська робітничо-фабрична громада з великими тартаками, що давніше належала до жидівської фірми Попера, а тепер

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. СЕРПНЯ 1933.

Д-Р ІВ. НІМЧУК.

Українці і відсіч Відня 1683 р.

Поворот домі.

На основі взаємного порозуміння мали союзні війська розложитись на зимові квартири в Банаті, а війська Собеського в горішній Угорщині, починаючи від Кошиць до Семігородської землі, включаючи в ту область і Текелію з його мадярами й турками. Розлучившись з союзниками, писав Собеський до жінки, що князь Лютаринський щасливий, бо його війська можуть уже на другий день вступити у свої квартири, підчас коли його військо мусить іще сім миль іти турецькою границею і по дорозі впертися з іще одною турецькою фортецею, містом Сечени. А після того треба буде йти біля Філек, потім Кошиць до Пряшева. Там думає Собеський на якийсь час спинитись і відпочати.

Гетьманові Яблоновському, що був під впливом королеви, а також іншим сенаторам навкучили ті воєнні походи. А королева, обурена на горду поведінку Леопольда, перекинулася на сторону французької партії, закликала чоловіка домі і дорікала йому в листах, чому він зараз по віденській перемозі не залишив союзників. Король доказував улюбленій жінці, що коли він не буде держати турків у шаку на Угорщині, то вони нападуть на Польщу, що якби він відійшов, то цар міг би помириться з Портою на шкоду Польщі. А зрештою він святочно присягнув папському легатові не покидати свого союзника. Але не послухати жінки не було в його силах. Тому, описуючи й план свого походу в північну Угорщину, думав він уже про поворот домі, бо при згадці про Пряшев читаємо в його листі таке: „Звідти до Польщі, як що дозволять сніги, які в горах будуть падати

щораз більші, є два шляхи: один на Любавлю, другий на Бардію і Маковицю"...

Ще перед вимаршем у північну Угорщину, стоячи з армією на Іспелі, прийняв Собеський у себе виланників Текелі. Король хотів ввєднати дещо для мадяр у царя, але його посередництво не увінчалось ніяким успіхом. А й сам Текелі не ставився до Собеського з довірою, бо підозрівав, що він робить заходи, аби здобути угорську корону для королевича. Та ще більше псували справу литовські війська, що авійшли під проводом Сапіги у вересні в границі Угорщини, де похід їх значився всякими грабежами й насильствами. Текелі уважав це просто зрадою з польської сторони і тому повертаючи війська Собеського примушені були робити собі дорогу при допомозі зброї, терпіти голод і холод, і думати вже не про зимування в Угорщині, а про те, як би скоріше добитись домі.

Перше укріплене місто, Сечени, заняте турками, прийшлося брати силою. Коли турки стали палити передмістя і стодоли, Собеський вислав на оборону тих передмість ті козацькі відділи, що тепер свіжо прийшли з Мислишевським, Семеном (Палієм), Булигою та Іскрицьким. „А вони — писав король — пішли так блистро, відважно і мужно, що під димом опанували зараз не тільки передмістя і стодоли, але й першу палісаду і браму та заткнули в ній свої прапори з хрестами, що, мое серце, зволь оповісти на потіху нунцієві, бо цим вони поправили зовсім свою репутацію і у всіх заслужили собі на велику славу"...

По 3-годинній стрілянині турки вивісили білий прапор і просили пощади. Собеський, якого військо пізнало потім ближче мури, вали й брами Сечен, уважав таке швидко здобуття того міста за „особливе діло Боже", бо противник міг там боронитись кілька тижнів, маючи податком поживи й муніції". При кінці того листу читаємо: „Страти в наших людях дуже малі. Не буде більше, як кільканадцять убитих козаків і вояків: постоїлих теж стільки"...

Звідти рушив Собеський далі і 15. листопада минув збурений попереднього року трагедією Філек. Там увійшли війська короля в усім ворожий край. Всі міста і замки були в гарнізонах Текелі і замкнулись перед армією Собеського.

В листі з 6. грудня король писав: „Якщо каний царем і Текелієм, не можна того сказати. Я радий цареві так багато разів (не менше в тому ніякого приватного інтересу), як успокоїв мадяр принайменше амністією, і в тім обітницю, що ті їх вольності будуть виконані, на які ім цар присягнув підчас своєї коронації. Я вказував, що треба було Текелію небудь заспокоїти, бо інакше Угорщина не успокоїться. На ніодну з тих справ не міг я проситись відповісти"...

Дальше Собеський нарікав, що Текелі й Іхав з жінкою до Дебечина, а своє військо розложив там, де би мали стояти воїни Собеського, і приказав поступати з ними як з неприятелем. Таким чином армія Собеського, ввійшовши в горішню Угорщину, застала владу вояків, почавши від замку Шатвар, десять миль до Пряшева. „Ізза кожного куша, з кожного куша до нас стріляють" — жалувался король. Хлопці шляхта і вояки кричали: „Бий, бий", наче вояків. Покинути хорих убивали по зарплаті, далеко гірше, як турки. Тому треба було берегтись днем і нічю і поступати повільно, щоб не тратити людей. Стріляли і в Кошиці, а навіть виступили проти польського табору, коли армія Собеського переходила до нового міста. „А ті, що тут у Пряшев — це гірші... От нам нагороду, от нам нагорода від царя, от нам нагороду по таких трудах... Нині буде з нас рада, що дали робити і де розмістити війська, між яким злі люди розсівають тисячі солдатів, немов би я хотів їх усіх тут вигубити. Мажете тепер назвати Мойсеем, бо так саме в воджу з цих місць військо, як він кликав солдатів"...

сової економічної спільноти. З причини виступу у лісовому промислі Вігода мав живий, а властиво розв'язаний і сьогодні рада би дивитися децю з повного занепаду, ставши осідком волости (гміни), до якої має бути прилучена велика і багата українська громада Міауль Стара.

Полуднева частина долиньського повіту лежить вже в Карпатах. В напрямі лінії від Долини на південь є два прикордонні села Сенечів і Вишків, а на дві милі ближче німецько-польська колонія Людвигівка. З огляду на географічне положення хоча б найбільше ті громади можуть творити одну волость, бо напр. в Сенечові до Вігоди є шість, а в Вишкові до Вігоди п'ять миль і нема мови, щоб ті громади прилучено до Вігоди. Так само не можна їх прилучити і до Міауль Старої, а якщо не мають вони ніякого комунікаційного шляху. Виходить, що Міауль Стара повинна творити сама одна без інших сіл самостійну волость (гміну), що є можливе на основі статті 10 нового самоуправного закону, а то на основі аначного числа населення (5.000), повної економічної самостійності, врешті з огляду на географічне положення громади.

Недалеко Вігоди є кілька менших сіл як Падків, Натрин і т. д., врешті Велдіж з характером підгірського містечка, де є доволі значне число жидів та децю поляків, що мають навіть свою парохію, а кілька кілометрів на південь від

нього польська робітничка колонія Жакля. Велдіж підлягає Міауль Стару від Вігоди і остання громада не має в Вігоді ніяких спільних льокальних інтересів, що до закону має бути основою творення спільної виборчої громади.

Очевидно, проти наміреного прилучення Міауль Старої до Вігоди — чи навіть есентуально до Велдіжа — виявляється все населення Міауль і його іменем громадська рада і громадська управа. У тієї оправі звернулися вони м. ін. за порадою і вказівкою до посла д-ра Степана Барана, адвоката в Тернополі. Тепер громада Міауль Стара вносить обширний мотивований меморіал до тимчасового відділу повітового і повітового староства в Долині, до повітового уряду в Станіславові та до міністерства внутрішніх справ у Варшаві з протестом проти наміреного прилучення до Вігоди, що не має ніякого власного майна, ані навіть власного громадського будинку, чи якоїнебудь іншої громади напр. до Велдіжа. Зате громада Міауль Стара жадає на основі статті 10 нового самоуправного закону утворити в неї самої самостійну волость (гміну), покликуючись на популяційні, економічні і географічні мотиви, про які згадано вище. Крім цього виставляє окрему депутацію до Долини і Станіславова, щоб ще і усно представити компетентним властям домагання покривдженої громади.

Ще про лемківське єпископство.

Єпископ для Лемківщини ще не іменованій. — Несамовитий плян. — Москвофільські заходи.

З добре поінформованого джерела довідуємося, що всі вістки про іменування окремого єпископа для греко-кат. лемків покищо передчасні. Компетентні церковні круги ще й досі не рішилися остаточно на особу кандидата, ані на місце осідку нового єпископа, тому теж вістка про іменування лемківським єпископом о. д-ра Миколи Нагоряньського не відповідає дійсності. Не відомо теж досі, чи це буде генеральний вікаріат єпископства перемиського, чи апостольська адміністрація, чи вповні незалежна четверта греко-кат. дієцезія. Все те є покищо у стадії розважувань і закулісних переговорів. Утворення окремої дієцезії вимагає згідно з конкордатом — як відомо — згоди польського уряду.

В останньому часі, як нас повідомляють, вирінув ще один плян, а саме: щоб новоутворене греко-кат. єпископство узаалежнити не від Львівської митрополії і зв'язку з іншими греко-кат. єпархіями, але від латинської митрополії у Кракові. Другий проект передбачує, що лемківське єпископство мало б стати суфраганією

латинського єпископства в Тарнові. Догадуємося, в чийх головах міг зродитися такий несамовитий плян і віримо, що такі і подібні проекти так і залишаться у сфері проектів. Адже хіба не можна сумніватися в тому, що між греко-кат. священиками міг би знайтися такий, який прийняв би в таких обставинах єпископську мітру! Але на всякий випадок подаємо це кому слід до відома.

При кінці треба ще згадати, що в справі лемківського єпископства роблять різні заходи за кулісами і москвофільські менери, які хотіли б побачити на єпископському престолі когось із „своїх“. Справі створення нового єпископства для Лемківщини присвячена м. ін. окрема точка на москвофільському зїзді в Сяноці, що відбудеться в неділю 27. ц. м. для повітів: Сянік, Лісько, Коросно і Березів.

Після розмови двох прем'єрів.

Англійська преса коментує широко розмови Мусоліні і Дольфуса в Річоне. Орган робітничої партії „Дейлі Геральд“ приніс звіт свого римського кореспондента, який каже, що б. міністр закордонних справ Чемберлен одержав від англійського уряду місію намовити Мусоліні до створення фронту Англії, Франції й Італії проти Німеччини. На думку кореспондента в колах Малої Антанти панує занепокоєння з приводу розмов у Річоне. Мусоліні грає потрібну гру. Перш усього протриває, щоб австро-німецький конфлікт передавати Союзі Народів, опісля вдержує приязні зносини з Німеччиною, а по третє зміцнює становище Італії в середньосхідній Європі, щоб аріанізувати вплив Франції на балканському півострові. Часопис кінчить запитом, як довго уряди Англії та Франції терпітимуть таку комедію.

„Еко де Пері“ заявляє, що завданням генеральної німецької політики привернути давню римську імперію німецького народу, яка обіймала би всі землі, замешкані німцями. Мусоліні використовує справу „аншлюсу“ до власної політики, застерігаючи собі свободу діяння. Оправа „аншлюсу“ служить йому як покривка до поділу впливів у середній Європі.

Німечка „Кроаціянтунг“ в кореспонденції в Парижі пише, що голоси французької преси про розмови в Річоне свідчать, що до франко-італійського порозуміння ще дуже далеко та що австрійська справа є тільки пробною сіл між Францією та Італією. Воупереч голосам, які заявляються за новим дипломатичним кроком у Берліні і підготуванням фінансової допомоги для Австрії, Мусоліні прямує до закріплення на великі розміри санації міжнародних взаємин, а до того мали би причинитися між іншим італійсько-австрійська торговельна угода, ревізія трактатів і військові полекції.

Інші часописи виказують навагал дезорієнтування, підкреслюючи брак автентичних інформацій про хід розмов у Річоне. „Льокаль Анфайгер“ і „Дойтше Цгт.“ вказують становище Франції в справі Австрії маневром, що має на меті відвернути увагу від справи розбродження.

Міліон, міліон, міліоні...

Отже у вересні прибуде Польщі пораз другий в цій році з виграною на державній лотерії — міліонер. А саме у вересні відбудеться тягнення V-ої класи 27-ої державної лотерії, якої головна виграна виносить міліон золотих. На підставі пляну гри хтось цей міліон мусить виграти, бо дістане його цей лос, який останнього дня тягнення вийде з лотерійного кола, як перша найнижча виграна, себто т. зв. давніше ставка. — Отже хто буде мати цілий цей лос, стане міліонером, хто буде мати половину або четвертину — буде пів — або чверть міліонером. Одначе може зайти ще більше цікавий випадок. Якщо не буде лос, який вже раз виграв в одній із клас попередніх, тоді той, що виграє, дістане не міліон, але величезну суму двох міліонів золотих. Тоді стане подвійним міліонером, як має цілий лос, міліонером, якщо має половину, а дістане пів міліона, якщо має четвертину лосу. Треба признати, що ні одна гра на світі не дає стільки можливостей і таких шанс, як Польська Державна Лотерія. Бо крім головної виграної є в п'ятій класі ще до виграння до 50.000 інших виграних, малих, більших і дуже великих.

Насувається тут немоволі цікава увага. Великий італійський поет уявив собі, що на дверях, які ведуть до пекла, є напис: „Покиньте всю надію!“ Треба признати, що на дверях кожної колектури повинен бути напис: „Хто вийде, тому надія“.

Льоси V-ої класи 27-ої лотерії є вже в продажі у колекторів.

За соціалістично-комуністичний фронт.

ПАРИЖ, 24. 8. ПАТ. На вчорашньому засіданні міжнародної соціалістичної конференції промовляв дотеперішній провідник французьких соціалістів Леон Блюм. На загальне здивування учасників нарад промовець обстоював злук другого соціалістичного інтернаціоналу з третім комуністичним інтернаціоналом. Тільки тією дорогою, на думку Блюма, соціалізм може боротися з війною і фашизмом. Полемізуючи з ідеологією Ренделя, Блюм гостро порикував його концепцію. Більшу частину своєї промови Блюм присвятив аналізі марксизму, соціалізму і демократії, досить баламутно обговорюючи методи здобуття влади соціалізмом. Годі було зміркувати, чи той провідник соціалізму хоче добути владу силоміць, поваживши капіталізм, чи шляхом постійного виконування влади в нинішнім устрою.

Страйк у північній Франції.

ПАРИЖ, 24. 8. ПАТ. Страйк транспортних робітників на каналах північної Франції поширюється. Вчора до страйку приступили робітники на каналі, що лучить ріку Марну з рікою Есо. Оскільки на Сексані панував вчора спокій, то на Есої та сітці II каналів настрій серед страйкарів був бурхливий. На відтинку між Ерані сір Оазі і містечком Конфлан Сен-Омора страйкарі збудували 20 барикад з берлівків і човнів, які жандармерія й відділи маринарки опратали. Про великий шкід на ріці Оазі барикада була така міцна, що навіть після кількохгодинних спроб годі було її усунути. Загалом думують, що страйковий рух охопить теж транспортну обслугу каналів західної Франції.

ПАРИЖ, 24. 8. ПАТ. Представник міністра публичних робіт прийняв вчора делегацію страйкуючих робітників при каналах північної Франції. Делегація заявила, що вибрано комісію, готову на бажання міністра предложити домагання робітників.

По широкому світі.

— Радянський уряд переговорив з американським промислом у справі закупки літаків за 70 міліонів дол.

— В італійських політичних колах передбачують приїзд міністра закордонних справ Англії, Франції і Німеччини, щоб конферувати з Мусоліні.

— Еріо, звідавши руїни Трої, вернувся до Стамбулу, звідки виле кораблем до Одеси.

— В північно-західній Італії над французькою границею відбуваються великі маневри італійської армії при участі короля і Мусоліні.

Не марнуйте поштових складанок,

бо вони коштують гроші, але негайно вишліть передплату!

Справлення помилок.

В попередньому фейлетоні („Діло“, ч. 222) треба справити в першому рядку третьої шпальти з горні слово „зістався“ на: „зібрався“.

*) Візантійська війна Собеського та оборона і знищення Відня описані в багатьох публікаціях у німецькій, польській та інших мовах. В українській мові на сьогодні знаємо, є на цю тему тільки невеличка брошура Стефана Качала п. н. „Похід Собеського під Відень року 1683“, що вийшла 1892 р. у Львові накладом Ред. „Діла“. Цю розвідку написав Качала на основі праці І. Н. Павлюк „Польська анналіка“ том III.

БЕНЕШ ІДЕ ДО ІТАЛІЇ.

ПАРИЖ, 24. 8. ПАТ. Кореспондент „Матру“ повідомляє з Риму, що італійська преса заповідає недалекий прихід міністра Бенеша до Італії. Концепція австрійсько-мадярського голіардського та есентуально німецького зближення під егідою Італії не має мету виключення Малої Антанти й тому в найкоротшому часі почнуться в тій справі переговори з Чехословаччиною, як найбільше заінтересованою державою середньої Європи. Бенеш приїде до Риму мабуть на осінь. У Римі говорять теж про гостину Тітулеску, що відбулася би ще можливо перед приїздом Бенеша.

ЗАСУДИЛИ ДВОХ ПОЛЯКІВ.

БЕРЛІН, 24. 8. ПАТ. Вчора в суді присяжних в Берліні відбулася розправа проти 2 польських горожан, рільних робітників Урбанського та Колянського, обвинувачених у переховуванні зброї та веденні політичної і національної діяльності. Урбанського засудили на 10 місяців, Колянського на 12 місяців в'язниці.

Ганді на волі.

ПУНА, 24. 8. ПАТ. Жінку Ганді, засуджену та пів року в'язниці, випустили на волю, щоб вона могла доглядати свого чоловіка. Тимчасом Ганді наслідком 7-денної голодування так ослаб, що життя його грозить небезпекою.

ПУНА, 24. 8. ПАТ. Вчора випустили Ганді з місцевої в'язниці. Англійська влада, пускаючи його з огляду на стан здоров'я на волю, не поставила йому ніяких політичних застережень.

ЛІНДБЕРГ НАД ШОТЛЯНДЕЮ ТА АНГЛІЄЮ.

ЛОНДОН, 24. 8. ПАТ. М-ство летунства дозволило Ліндбергу перелетіти понад Шотландськими островами та Шотландією й Англією. Цієї немі висток коли Ліндберга прилетять.

Великий буревій з Америки.

ВАШИНГТОН, 24. 8. ПАТ. Над стеатом Вірджинія і північною Кароліною перейшов буревій з надзвичайною силою. Особливо потерпіла купальня місцевості Вірджинія Віч. Буревій паробив шкоди у Вашингтоні, виривавши дерева з корінням біля Білого Дому і заливаючи нижчі вулиці. Страти сягають мільйонів доларів.

Під час буревію згинуло 10 осіб. Багато кораблів причалило до пристані з припиненням. Із чердака корабля „Медісон“ хвиля схопила двох старшин.

КАТАСТРОФА ЕКСПРЕСУ.

ВАШИНГТОН, 24. 8. ПАТ. Ньюйорський експрес, що їхав з Ньюйорку до Вашингтону, вискочив зі шин на мості на ріці Анакостія. Розбилося 6 спальних вагонів, частина вагонів упала у воду. Згинуло 4 людей. До катастрофи прийшло тому, що міст завалився, бо ослабив його лютуючий в останньому часі буревій, і міст не витримав тягару.

БУРЕВІЙ НАД МАДЯРСЬКОЮ.

БУДАПЕШТ, 24. 8. ПАТ. Лютуючий над Мадярщиною буревій знищив у Тополиці 60 прц. винищів. У Домоварі грім знищив улаження електрики. Крім того величезний град ушкодив багато домів. Біля Сегеда грім убив 3 особи. В комітаті Сопронь грім ударив у збіжжівий магазин, який згорів. У Нодькош буревій збурив деревляні домів, повиривав дерева з корінням, знищив винищів та поперевертав тел. стовпи в усій околиці.

ВИСАДИЛИ АРСЕНАЛ.

Останніми днями повторилися вибухи в горючій арсеналі біля Ер сір ля Лі. Вибухи були такі сильні, що влада рішилася вгасити пожежу висадженням всього складу в повітря. Саперам удалося заложити міну та висадити підземний склад у повітря.

НОВИНКИ

— Вписи до Філії Муз. Інституту ім. М. Лисенка на Личакові вже почалися, а від 24. ц. м. відбуватимуться вписи на Личакові при вул. Крупарській 15 (домівка „Рідної Школи“) від год. 4—6 попол. 251 3—3

— Купуйте шкільні підручники і приладдя в книгарні „Просвіта“, Львів, Руська 1. 1—2

— Найновіші перенесення українського вчителства. Шкільна влада перенесла в службовій дорозі на підставі § 58 учительської прагматики п. Сайка Володимира, учителя в Шоломиничах рудецького повіту, в келецький повіт і п. Хомин Ольгу, учительку в Пилах жовківського повіту, в сардзький повіт. Були це ідейні й активні українські вчителі, що зазнавали загальної пошани та симпатій у шкільних дітях, їх батьків і всіх співгромадян, з якими чинно співпрацювали у своїх громадах. — З української школи ім. М. Шапкевича у Львові перенесла шкільна влада до польських шкіл у Львові три учительки українки: п. Петрову, Стефановичеву й Голінатову.

— Шукають за нелегальною літературою. В суботу, 19. ц. м. (Свято Преображення Господ-

нього) в год. 9 вранці перевела пошта в село коло Болехова. Тогож дня перенесла ревізію також в домах громадян: п. Василя, П. Петеша і Ст. Мудрицького. Всюди за нелегальною літературою. На день 19. ц. м. по селах Рогатинщини, в мети, Я. і П. Онуфрію, у студента в міня, І. Музички, С. Антоняка та шкільного ревізую в п. Сверидової, у студента в Я. Шербанюка, в Лучинцях у Я. Ронча, в студ. Стека. Шукали за нелегальною літературою, якої ніде не знайшли.

— Храмове свято Успення Преч. Д. дуже величаво. Службу Богу відправляє оо. Василіани. Співатиме місцевий хор, організований ради. Купчинським зі Львова, що на це свято, яке відбувається в більшій кількості осіб, повідомляємо, що поїзд з Львова відходить в год. 8. рано. Поворот до Львова пополудні або вечером поїздом або бусами.

— Ше про кооперативне свято в Греч. зв'язку зі звітом про кооперативне свято в ді „Діло“ з 19. ц. м.), просять нас спростувати деякі недовірливі, що дуже рідко робились, у тому звіті казалось, м. л., що на дружини „Лугу“ з дружиною теологія порозуміння, тому, що студенти теологія дружини, отже тим самим не мають дружини відбиванні. Може і правдою є, що деякі студенти теологія забавлялись принагідно у відбиванні, але не на пописі і з ніякою організацією.

Хто хоче навчитися доброї української літератури, ви, хто хоче пізнати історію своєї мови, хто хоче дати, як де говорить український народ, ТОЙ СИТЬ ПЕРЕДПЛАТИТИ

Науково-популярний місячник „Рідна мова“

присвячений всебічному вивченню УКРАЇНСЬКОЇ мови. Головний Редактор і Видавець проф. д-р ІВАН ОПАНИСЬКИЙ. ПЕРЕДПЛАТА: 6 зол. річно, 3 зол. піврічно, 1.50 чотирічно. За границею 1 амер. долар. Контр чеків П. 1. 1. число 27110. — Адреса Редакції в Адміністрації: Warszawa, Stalowa 25. m. 10.

Нові передплатники одержують журналістичні

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 26. СЕРПНЯ 1933.

ОЛ. МАРІТЧАК.

З лемківських гір.

I.

Ізда зі Львова до Криниць поспішним поїздом, підкарпатським шляхом (через Самбір, Сязік, Ясло і Новий Санч), тривав дев'ять годин. Краєвиди, почавши від Хирова, прегарні. Дивлячись на ті краєвиди, приходять на думку можливості використання краси наших гір, яких ми виходили як слід не брали під увагу. Тому наші гори чимраз більше не в наших руках.

Криниця і Жегестів, найбільше відомі кліматичні місцевості на залізничному шляху Новий Санч-Криниця — це українські, лемківські села, біля яких повстали з ходом часу купелеві заведення. Притягали і притягають вони маси лікувальців силою своїх цілющих вод і красою гір. В останніх часах користав з краси тих місцевостей багато літників, або — як кажуть у нас селяни — „повітерників“, які шукають у тутешніх горах і над рікою Попрадом відпочинку та фізичного скріплення.

Найкраще положення має Жегестів і суміжне село Авдрівка з т. зв. „Лопатою“ (Попрад кружляє гору коло Жегестова у формі лопати). Окрасою Жегестова крім гір є ріка Попрад, якої темно-зелені води не такі бистрі, як Пруту або Опору, але зате більше широкі.

Околиця Криниць менше гарна, гори коло Криниць у великій частині обезліснені. Сама Криниця має трохи ліса і гарні проходи. Назагал тутешні гори не мають краси гір Яремча, Ямного та Вороти, однак тутешні кліматичні і купелеві місцевості притягають далеко більше літників, ніж гори наших східних Карпат, з огляду на велику вартість мінеральних вод та на витоки в тутешніх пансіонах, улаштованих на європейський зразок. Саме в останніх часах побудовано у

Криниці Жегестові цілий ряд кількоповерхових мурованих будинків, які надають тим місцевостям європейський вигляд, а лікуванням дають вигідні приміщення.

II.

Сама Криниця з її великими мурованими будинками-пансіонами, просторими крамницями, упорядкованими вулицями та забавними льокалами робить враження більшого міста. Мінеральні води сконцентровані у величезній лавіній коло джерела „Криничанка“. Біля того лавію зосереджується життя Криниць і збирається різноманітна публіка, серед якої можна завважити дуже мало українців, а зате багато галицьких жидів, часто в їхній питомій нощі. Всі тут шукають скріплення у мінеральній воді, яку попивають зі скляних рюрок. Перед Криницею-Живцем тягнеться село Криниця з прегарною церквою і, очевидно, з нашим лемківським населенням.

З другої сторони Криниць лежить село Солотвина з малою, але гарною церквою, від якого має назву мінеральне джерело з водою званою „Солотвинка“.

Другою прегарною купелевою місцевістю, положеною на годину їзди особовим поїздом від Криниць, є Жегестів. Великий триповерховий живцевий дім приміщений у лісі і недалеко нього знаходиться головне джерело „Анна“ з доброю водою зі смаком заліза. Крім цього в останній часі доверчено поє джерело „Андрій“, якого води нагадують трускавецьку „Нафтуку“. Одначе розбудова Жегестова йде не в напрямі ліса, а навпаки — у сторону Попраду. Там над його темно-зеленими водами розбудовується Жегестів цілою низкою гарних, затишних пансіонів, з одної сторони в напрямі Лопати, а другої в напрямі села Жегестова. За Попрадом уже територія Чехо-Словаччини, але населення там за пограничною полою та далеко ще в глибину краю наше. — Там живуть також „русики“. Зараз за рікою знаходиться джерело „Сулим“ (назва походить від села Сулим) з дуже доброю водою

аваною „Сулимка“, з якої користають у великій мірі літники із Жегестова, а якої якість ми не ревізували жегестівські води. Тому то вони приходять зі всіх пансіонів Жегестова зі своїми пляшками та великими бутлами попити „Сулимку“.

В Жегестові стрінула нас мила землячка. При столі в нашій пансіоні заправляли показували про дуже гарну віллу укріпленням щеників, яку побудовано на „Лопаті“. Зараз для обіду організували ми прогулянку на „Лопату“, де нашіли дійсно прегарну ділянку лісу гр.-кат. священиків у Черемшні „Борзальна Поміч“, яку побудовано в останній часі ще вповні неулашкованої і незакінченої просторім будинку, побудованім надією на дерев'яними вимогами, мають йти президенти наші священики в часі відпочинку, при чому тимуть змогу користати з пансіону також і інші особи. З двох терас будинку прегарний вид на околицю і на ріку Попрад. Доки ми були в лісі і супокій, якого не переривають шуми паровозів та труби автомобілів. За Польщею чеська „Лопата“ — селянська і невеличка. З боку будинку священиків побудовано ліно, яка становить цілість із будинком і в каплиці відправлятимуть богослужіння для спокійних релігійних потреб майбутніх поколінь пансіону. У віллі приймає нас пані о. Грицеляк і подрбно показує улаштований будинок, який можна уявити зразком для того роду заведення. Великий радіальний ашар прегарний також до підземного вартості лісу. В будинку домінують роботи, при чому майже працюють наші лемки. Одні з них, Острозькі (з троянських тут багато), хваляться, що читали українські часописи. Одначе мені здається, що він у тих сторонах вимок.

Почина наших священиків з Черемшні дуже похвальний і доцільний, бо їхній вплив тягне напевно до гарних лемківських гір і до українських літників.

(Докінчує далі)

постійною дружиною, лише перед Фестином, а суртук місцевих і замісцевих гостей кооперативного свята, ніяк не виступаючи корпоративно.

— Уваги на часі в справі опалу. Різні чужі фірми засипають бюро наших установ, а то й різні приватні домні офертами на доставку вугля по цінах, які різняться між собою не раз по кілька золотих на одній тоні. Розпорядок міністра промислу і торгівлі з 18/3. 33. (Дн. Зак. ч. 18) установив ціни вугля льоко копальні на 6 клас, причому ціна в найвищій класі виносить зол. 32.40, а в найнижчій зол. 25.90 за 1 тону льоко копальня. Лякові годі визнатися у тих класах, так, що бувають випадки, що за гіршу класу платять дорожчі ціни. Крім цього при відборі вугля з двірця деякі фірми допускають неправильностей на вазі, так, що не раз консумент, захоочений дешевою офертою, за свої гроші не дістає тої кількості, за яку заплатив. Звертаємо на це увагу, пригадуючи, що у Львові доставляє вугіль Народня Торговля; тому кожний, хто хоче одержати добрий вугіль, повинен з довірою віднести до цієї установи, яка стоїть в зв'язках в першорядних концернних на Горішньому Шлеску, — дає повну за поруку, що кожний громадянин буде солідно обслужений.

— Арештування в Бобреччині. В Ятвягах пов. Бібрка арештовано місцевих паріків Д. Турчина, Стефана і Василя Мелимуків, Стефана Маківича та абсолювентку гімназії Ольгу Питльовану, що приїхала зі Львова до своїх. Закидають їм, що зневажили державний знак у громаді. Одночасно переведено в місцевій кооперативній ревізію та опечатано її домілку.

— В справі редуції замужніх урядничок повідомляють з Варшави, що уряд не вирішив ще нічого. Є тільки план звільнити з державної служби ті замужні службовиці, що мають власний маєток або їхні чоловіки заробляють понад 500 зол. Ціль редуції — дати заняття безробітним інтелігентам.

— Хотіла отруїтися оцтовою кислотою зредуквана 30-літня учителька Марія Коропецька в Станіславові. Причиною намаганого самогубства була втрата учительської посади.

— Пімста жінок. У Станіславові на залізничній стації в жалдній П. кл. зредуквана нар. учителька Ол. Гайсвіна та Яніна Страшевська службовиця тартаку з Маняви облили кислотою лице електромонтерові Каз. Городецькому. Обі візнали, що Городецький, електромонтер тартаку в Маняві, навазав із ними любовні взаємини та вихиснував фінансово.

— Самогубство міністерського урядовця. В міністерстві закордонних справ у Варшаві застрілился 35-літній Стан. Прухницький, начальник відділу. Причиною самогубства була якась особиста афера. Прухницький був свого часу ад'ютантом марш. Пілсудського.

— Хто обнижує ціни збіжжя? Державні промислово-збіжжіві заведення у Варшаві обнизили ціну закупу жита на півтора золотого на сотні, стже до 13.50. Ціна рекордово низька, якої там не нотовано вже кілька літ. Наслідок показався такий, що подача жита припинилася майже зовсім і на другий день не закуплено до магазинів ані одної тони збіжжя. Зате приватно плачено вище. Тоді державне збіжжєве заведення піднесло ціну жита до 14.50. На думку фахових кол ціна жита піде в найближчих днях агору.

— Птахи відлітають. В північних сторонах Польщі запанував останніми днями великий рух між птахами, що відлітають до південних країв. Ціле Поморя вкрите птахами, що прилетіли з північних країв і лаштуються до відлету на південь.

— Холоди й спека. В Альпах упав сніг, що закрив грубою верствою всі верхи. В тім самім часі на Угорщині впав град такої величини, що повбивав багато домашніх звірят і покालічив кількадесятеро людей. Одночасно повідомляють про страшенну спеку в Китаю. Термометр в тіні показує 46 ст. горіжя. Сотки людей згинуло від соняшного удару.

— Страшний газ. В лабораторіях І. Г. Фарбена в Опаві ведуть досвіди з новим воєнним газом німецького винаходу. Він проникає всякі протигазові маски і тому нема перед ним рятунку.

— Замітна скарга до Союзу Народів. Два німецькі шоденники з польського Гор. Шлеська, а саме: „Каттовіцер Цайтунг“ і „Обершлезішер Курер“ внесли скаргу до Женевн на польську адміністрацію за часту конфіскацію цих газет. Є це перша цього роду скарга перед трибунал Союзу Народів.

— Дунайський ще далі „вниходить“ золото. Як відомо недавно французька шлада випустила на волю відомого „фабриканта“ штучного золота Дунайського. Дунайський поїхав на Рів'єру й там опутав чогось американця та далі робить щось „житвородним“ штучного золота“.

3 нових видань.

Омелян О. Попович: ВІДРОДЖЕННЯ БУКОВИНИ. Спомини. Видавництво „Червона Калина“. Львів 1933. Стор. 120, 16^с.

Зелена Буковина — це найменша частинка України, що найпізніше пробудилась до життя, але за короткий час своєї автономії заняла серед передвоєнного положення досить визначне місце в розвитку нашого народу.

Пригадаймо собі, що перед війною невелика розмірно Галичина стала Північчю України, але все таки тяжку боротьбу мусів зводити наш нарід і його послі і в соймі і у Відні. А найтяжчі перепони в розвитку ставив нашому народові галицький сойм, і коли вже таки в Галичині не можна було чогось досягнути, то в останніх часах досягали ми це на Буковині для української Галичини.

Вкажу приміром на гімназії. Галицький краєвий закон оснування українських гімназій робив залежним від ухвали галицького сойму, тож за одну-одинокую гімназію у Станіславові треба було кількіснаціяльній дуже тяжкої боротьби з польською соймовою більшістю.

Щоби виминути це, годився австр. уряд в останніх передвоєнних часах на творення українських гімназій на Буковині, де, хоч українці й не мали більшости в соймі через не вповні справедливую ординацію, але де через кількох своїх визначних людей мали вони рішачий голос у краю. І так маленька Буковина мала українські гімназії в Чернівцях, Вишніці, Кіцмані і паралельки в Сереті. Стільки гімназій там не було треба, бо буковинська молодь заповнити їх не була в силі, тому заповнювали їх у значній мірі хлопці з Галичини. (в Кіцмані і Вишніці були навіть спеціальні бурси для дітей із Серафинець коло Городенки).

Українською була Буковина ледви в останніх 50 роках. Передтим не було там ніякої національної свідомості, а москвофільство і темнота тамошніх провідників були причиною, що наш нарід був погноєм під розвій румунської нації. Треба знати, що найвизначніші румунські діячі на Буковині були з походження українцями, але ставали румунами і румунізаторами.

Правда, історія української літератури знає двох письменників, що заняли в ній визначне місце, були родовитими буковинцями і свідомими українцями, а саме найбільшого поета Буковини Осипа Федьковича і поета та найвизначнішого музика-композитора Буковини о. Ізидора Воробкевича. Однак дивним дивом, хоч жили вони на Буковині і працювали для неї, але знала їх ціла Галичина, знала їх і Велика Україна, а не знала їх найближчі, не знала їх Буковина. Жили вони між буковинськими москвофілами у відокремленні, майже як білі круки, без більшого впливу на своїх найближчих земляків.

Були на Буковині спроби пробудження народу, його освідмлення, але всі вони були даремні, поки не став свідомим українцем буковинець Омелян Попович. Так пише у своїй „Буковинській Русі“ проф. Смоль-Стоцький.

І дійсно Омелян Попович, вихований на Буковині на язичю, серед москвофільства, ставши свідомим українцем, зумів злучити побіч себе всі свідомі сили Буковини: своїм талантом, невсипучою працею і витривалістю, довів він до того, що Буковина стала свідомим українським краєм, а він з народнього вчителя став зразу повітовим, опісля краєвим інспектором шкіл, послом до сойму і парламенту, членом Краєвого Виділу, а навіть якийсь час і заступав маршалка Краєвого Виділу.

Коли взяти під увагу неповний показчик праць О. Поповича, долучений до його споминів, то просто вірити не хочеться, що народний учитель своїми силами міг добитись тих високих становищ і заняти таке поважне місце в українським письменстві й науці.

О. Попович почав від віршів, новельок, оповідань і нарисів для народу, які містив у народних видавництвах, видавав „Бібліотеку для молодіж“, став знавцем німецької й української мови, видавав підручники тих мов для народних і середніх шкіл, видав та опрацював грамматики тих мов для гімназій, словарі, а понад усе був знаменитим педагогом практиком і теоретиком.

Правда, розвій Буковини — це не праця самого О. Поповича. Великі заслуги поклав там різні інші діячі, як д-р Степан Смоль-Стоцький і Єротея Пігуляк, а вже понад усіх виблиє великий і зручний політик, один з найосвітініших в Австрії, а якийсь час майже диктатор у внутрішнім життю Буковини, Микола Василько. Але таки О. Попович був у всім „магна рата“. Але тому не диво, що спомини його — це в дійсності історія Буковини за тих кількадесять літ. А вже в шкільній народній на Буковині, а тім його анкалючий знавці, довів він діло до тако-

го вірцевого стану розвитку, якого досі не мала Україна піде і ніколи. І це його історична заслуга.

Книжка уложена систематично, писана способом споминів приступно й популярно, буде добрим закінченням історії Буковини, розпочатої працею д-ра Степана Смоль-Стоцького „Буковинська Русь“. Кожний будучий історик Буковини буде мати в тих працях і в причинках д-ра Кордуби зібраний матеріал за час розвитку Буковини в період її розвитку. Інші частини українських земель так заокругленого матеріалу досі не мають.

„Червона Калина“ виданням цих споминів прислужилася знову дуже історії нашого рідного краю.

Ю. Е. О.

Дописи.

Львівщина.

Вистави: „Фабіола“ і „Невольник“ у Стронятині. Завдяки рухливості наших студентів культурно-освітнє життя в нашому селі на вакаціях поглибилось і поплало ширшим руслом. Реферати чергуються з аматорськими виставами так, що майже кожна неділя чи свято якогось міста. До того копаній м'яч здобув уже право громадянства і м'яч гри притягають уже також слаську молодь. Заходом студентів-богословів І. Блавацького та В. Кураша, аматорський гурток при чит. „Просвіти“ у Стронятині відіграв у неділю 23. липня ц. р. реалістичну драму „Фабіола“, яка пройшла з повним моральним і матеріальним успіхом. Також „Невольник“, Кропивницького, що його відіграв аматор. гурток у неділю 13. серпня ц. р., залишив у глядів незатерте враження. Гра аматорів, без замиту; лише гуртові сцени вилили за мале зіграння аматорів.

„Захар Беркут“ на селі. В неділю 20. серпня ц. р. завітав до Стронятина аматорський гурток при чит. „Просвіти“ та Кружку „Р. Ш.“ на Закарпатині (Львів) а дбайливо підготованому драмою на 4 дії чи п'як драматизованими картинами, переробленими з відомої повісті Ів. Франка „Захар Беркут“ сином автора повісті, Петром Франком. Важко було навіть добре зіграні львівським аматорам залишити між учасниками ті незатерті враження, які залишає прочитана повість у читача. Бож такі збірні й ефектні драматичні сцени, як напад монголів на Тухольщину і героїська оборона тухольців перед дикими наїздниками та побіда монголів при допомозі вилу річки, годі було вмести на невеличкій сцені. Відомі з повісті дієві особи найшли серед аматорів дуже уважливих і дбайливих виконавців. І мила Мирослава (Марія Король) і відважний легінь Максим (Осип Корут), і його розумний батько Захар Беркут (Іван Голдун) з чорним духом, бодрим Тугар-Вовком (Іван Стерпак) залишили серед учасників своєю доброю грою справді гарні враження. Інші аматори виконали теж бездоганно зі своїх роль. Зате битком виконана сама не щадилась аматорам заслужених оплесків.

БОЛЕХІВЩИНА.

Попис дітей. Заходом українського захисту в Болехові відбувся в неділю 20. ц. м. на закінченні літнього сезону захоронки, веденої СС. Службеницями, попис дітей. На сцені побачили ми великий гурт дітей, що ходили до захоронки і в їх попису виявилось, яку велику працю вложено в їх виховання. Ціла низка точок програми, яка перейшла в живому темі, виконана була переважно і захоплена публіка нагороджувала виконавців гучними оплесками. Нехай-же це щире припінання буде також нагородою за працю для провідників захоронки!

БОБРЕЧЧИНА.

Ще про Старе Село. Високоповажаний Пане Редактор! Прошу ласкаво не відмовити помістити отсе доповіднення до недавнього допису в „Діал“ п. н. „Історія одного села“. Шановний Ваш дописувач очевидно старався дати вірний образ Старого Села, однак не вповні йому це вдалося, тому вважаю своїм обов'язком дещо в ньому справити та доповнити. І так: Реалістично-національне відродження Старого Села датується вже від 1926 р. В тому часі завдяки парохові Черепина о. Авг. Цибровському, що своєю працею підніс анско під національним оглядом своє село та хотів таким бачити і Старе Село, гурт свідомих громадян під проводом гом. Івана Пахолок піднявся нелегкого діла створити в Старому Селі гр.-кат. парохію. Невиспучі заходи у церковній азиді та велика жертвенність громадян унічалися успіхом і в 1931 р. Старе Село дістало свого власного священика. Очевидно, це був один із найбільше доцільних засобів у реалі-національній роботі на дії дуже загрозеній стіні, бо саме від тої хвилі відродження села пішло живішою ходою та правильним шляхом. Організаційну працю в Стар. Селі започаткував агаданій вже гом. Іван Пахолок, що в 1926 р. враз із гом. Федором Пожмурським та іншими ідейними людьми заложив перше місцеве т-во, Кружок „С. Голдзарі“. Гурт отсих громадян, ширю виданих народних работі, поставив освідмлюючу працю в селі на залежній висоті, в чому дуже допоміг мило згадуваний парохіанам перший місцевий душпастир о. В. Тимак. Передовсім цим громадянам треба приписати дотеперішні успіхи, цим оснування Кружка „Р. Ш.“ в діточого садка, та по-бачити, щоби й надалі так кидатися працювати та щасливо і скоро здійснити задуману будову власного „Народнього Дому“. — о. Любомир Голоманський.

५.

4, що прибули всі роверами; друга 1936 з учасниками 30. Третя цього літа під проводом з учасників 76 з поближких сіл Рогатин, Навроцького, з Коношюк (19), Пукова (10), а з інших сіл приїжджали м.ж. ними одна жінка. Прибули Фірки та їх товариство п. Луцького, потім досвідчені оглядачі від давня обширний виклад про кожний рік життя, зокладаючи та поучував, котре обійма як управління, зокладаючи під теперішню хвилину поспішається. Показують сподарів із практичними курсами "Сільськогосподаря", які саме у п. Луцького відбуваються, з ними ж почин під першу українську різничу школу. Занега зацікавленим вислухали учасників також у своїх сазі викладав п. Луцького та їх. аґр. Виступили Описали всі разом фотографувалися. За сестри, деїне прийняті складають учасники шлюб з п.у-у Луцьким. Така прогулянка для молодих має велике значіння, бо вони мають потім згадати все візрещ, як слід вести господарку і як їх зрештою зроблене. Вистане зрештою послугати на господарстві учасників прогулянки до п. Луцьких з доповідати, аби побачити там аські зміни на крає. Сестри прогулянки незвичайно почувають і користі

УЖГОРОД: С. К. „БОЧКАЙ“ (Дебрецин) — С. К. Уж
(Ужгород) 5:3 (2:1).

В суботу 19. ч. м. розіграли ужгородські турніри з однією із кращих професійних команд дияришин, С. К. „Бочкач“ із Дебrecина. Матч вийшов дуже цікавим і технічно. Голи для Русів стріляли: Кобзар 2 (в тому ж матчі) і Криж 1 (в останніх хвилинах гри).

Ціна 8'— золотих — 000